

МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

ТЕМА 4. Організація процесу проведення досліджень

4.1. ФАЗА ПРОЕКТУВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

4.1.1. Концептуальна стадія фази проектування дослідження

4.1.2. Стадія побудови гіпотези дослідження

4.1.3. Стадія конструювання дослідження

4.2. ТЕХНОЛОГІЧНА ФАЗА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

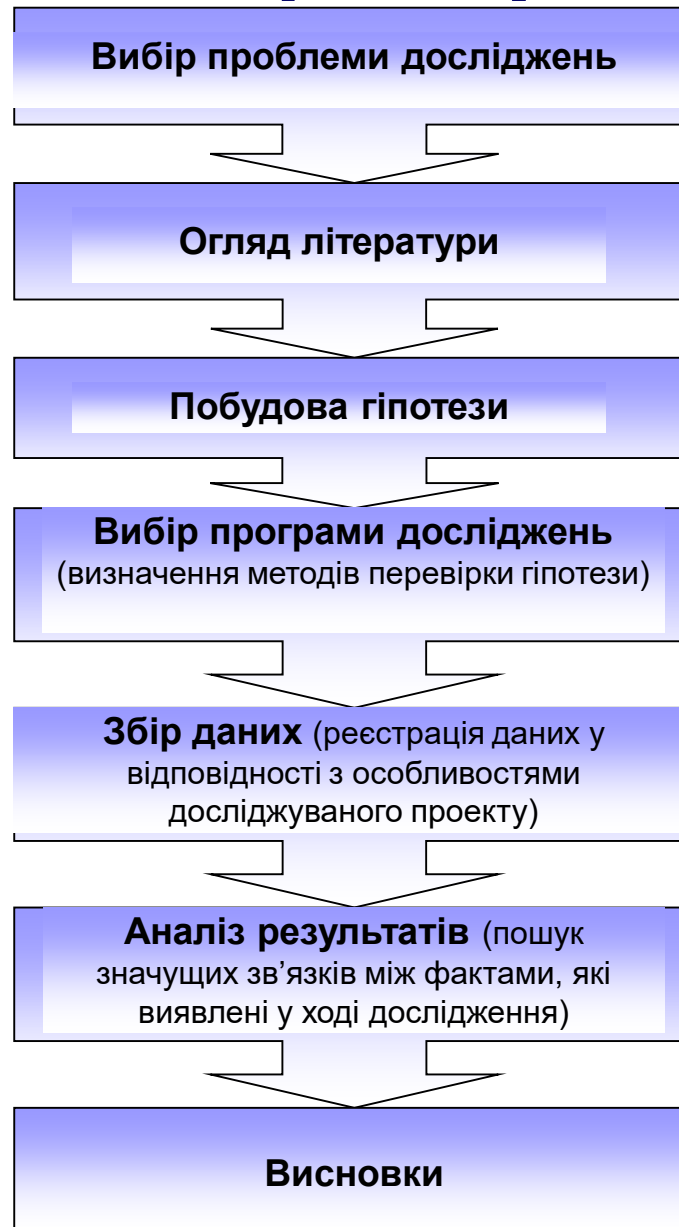
4.3. РЕФЛЕКСИВНА ФАЗА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Рекомендована література:

Романчиков В.І. Основи наукових досліджень: Навч. пос. / В.І. Романчиков - К.: Вид-во «ВШОЛ», 1997, - 242 с.

Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності // Підручник / В.М. Шейко, П.М. Кушнарєнко - К.: Знання-Прес, - 2002. - 293 с.;

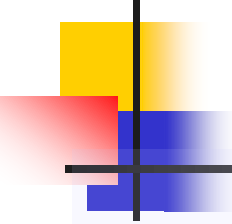
Загальна схема процесу дослідження

Фази, стадії та етапи наукового дослідження

ФАЗИ	СТАДІЇ	ЕТАПИ
ФАЗА ПРОЕКТУВАННЯ	Концептуальна стадія	<i>Виявлення протиріч</i>
		<i>Формулювання проблем</i>
		<i>Визначення мети дослідження</i>
		<i>Формування критеріїв</i>
	Стадія побудови гіпотези	
	Стадія конструювання досліджень	
	Стадія технологічної підготовки досліджень	
ТЕХНОЛОГІЧНА ФАЗА	Стадія проведення досліджень	<i>Теоретичний етап</i>
		<i>Емпіричний етап</i>
ТЕХНОЛОГІЧНА ФАЗА	Стадія оформлення результатів	
РЕФЛЕКСИВНА ФАЗА		

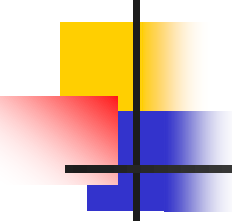

4.1. ФАЗА ПРОЕКТУВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Від задуму до визначення кінцевих задач дослідження і його планування

*Задум $\Rightarrow$ виявлення суперечності $\Rightarrow$
 $\Rightarrow$ постановка проблеми $\Rightarrow$ визначення
об'єкту і предмету дослідження $\Rightarrow$
 $\Rightarrow$ формулювання мети $\Rightarrow$ побудова
гіпотези $\Rightarrow$ визначення задач $\Rightarrow$
 $\Rightarrow$ планування дослідження.*

4.1.1. КОНЦЕПТУАЛЬНА СТАДІЯ ФАЗИ ПРОЕКТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

- Етап виявлення протиріч –
найважливіший метод пізнання.

На основі виявленої суперечності, від рішення якої залежить прогрес наукового пізнання і практики, дослідник ставить для себе проблему дослідження.

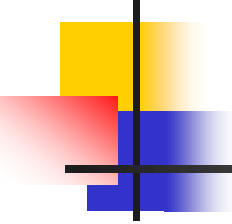
Етап формулювання проблеми - віддзеркалення суперечності між знанням і «знанням незнання».

Науковий напрям - сфера досліджень наукового колективу, присвячених рішення будь-яких масштабних, фундаментальних, теоретичних і експериментальних задач у певній галузі науки.

Наукова проблема - це сукупність складних теоретичних або практичних задач; сукупність тем науково-дослідної роботи.

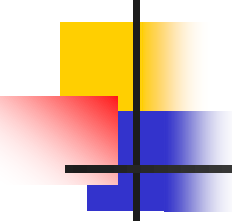
Тема - це наукова задача, що охоплює визначену область наукового дослідження. Вона базується на численних дослідницьких питаннях.

Наукові питання - дрібніші наукові задачі, що відносяться до конкретної області наукового дослідження.

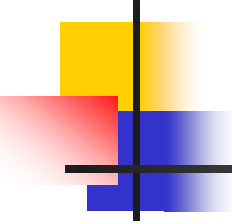
Етапи формулювання проблеми або вибору теми:

1. Постановка проблеми;
2. Оцінка проблеми;
3. Розробка структури проблеми;
4. Визначення актуальності проблеми.

Вимоги до наукової теми:

- Актуальність, т. б. важливість на даний час;
- Повинна вирішувати нову наукову задачу;
- Мати економічний ефект і значущість.

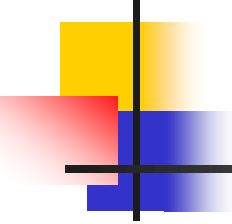

Етап визначення мети досліджень

Мета формується на основі об'єкта і предмета досліджень

Об'єкт наукового дослідження – це матеріальна або ідеальна системи;

предмет - структура системи, взаємодія її елементів, різні властивості, закономірності розвитку.

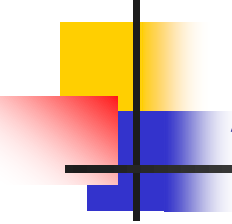

Етап формування критеріїв досліджень

Критерій оцінки - найважливіша проблема взагалі для будь-якої діяльності.

***Ознаки критеріїв достовірності
результатів емпіричного дослідження:***

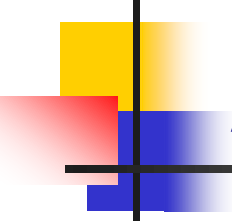
- Об'єктивність;
- Адекватність (валідність);
- Нейтральність;
- Повнота.

4.1.2. СТАДІЯ ПОБУДОВИ ГІПОТЕЗИ ДОСЛІДЖЕННЯ

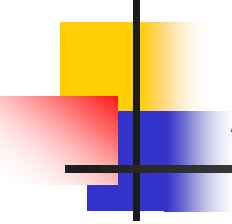
Умови, виконання яких відрізняє довільну здогадку від наукової гіпотези:

- гіпотеза повинна пояснювати весь круг явищ і процесів, для аналізу якого вона висувається;
- принципова перевірка гіпотези;
- прикладеність гіпотези до можливо більш широкого круга явищ;
- максимально можлива принципова простота гіпотези

4.1.3. СТАДІЯ КОНСТРУЮВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

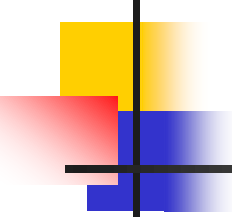
- ***Задача дослідження*** – дана в певних конкретних умовах ціль діяльності перевірки сформульованої гіпотези.
- ***Методика*** - це документ, який включає опис проблеми, об'єкту, предмету дослідження, його мети, гіпотези, задачі, методологічних основ і методів дослідження. Також включає планування, тобто розробку тимчасового графіка виконання намічених робіт.
- ***Робоча програма*** - це виклад загальної концепції дослідження відповідно до його цілями і гіпотезам. Вона полягає, як правило, з двох розділів: методологічного і процедурного.

4.1.3. СТАДІЯ ТЕХНОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ ДОСЛІДЖЕННЯ

специфічна для кожної конкретної наукової роботи.

Вона полягає в підготовці експериментальної навчально-програмної документації, навчальних посібників і засобів навчання; підготовці бланків протоколів спостережень, анкет; придбанні або виготовленні необхідного експериментального устаткування, створенні необхідного програмного забезпечення і т.п.

4.2. ТЕХНОЛОГІЧНА ФАЗА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

- **4.2.1. Проведення дослідження:**

- а) теоретичний етап

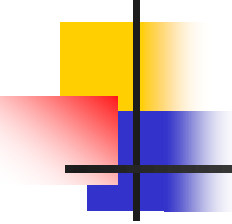
- (аналіз і систематизація літературних даних, розробка понятійного апарату, побудова логічної структури теоретичної частини дослідження);

- б) емпіричний етап

- (проведення дослідно-експериментальної роботи).

- **4.2.2. Оформлення результатів**

- (апробація, літературне оформлення, публікація).

4.3. РЕФЛЕКСИВНА ФАЗА НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Це осмислення, порівняння, оцінка початкових і кінцевих станів:

- - *об'єкту діяльності* - самооцінка результатів;
- - *суб'єкта діяльності*, тобто самого себе - самооцінка.

На самооцінку результатів дослідження істотно впливає їх визнання (або не визнання) науковою спільнотою і практиками.